

VOYAGE EN GRECE...
TRAVEL IN GREECE...
REISE NACH GRIECHENLAND...

- Παιδιά, πήγαμε χθες με την Αλεξάνδρα στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη. Και κοιτάξατε τι βρήκαμε;
- Τι; Τι; Για να δούμε;
- Καταρχήν αυτόν τον πίνακα.

Άνθρωποι ανάμεσα στις ελληνικές αρχαιότητες.

- Ποιος μπορεί να είναι ο καβαλάρης;
- Γιατί φοράει διαφορετικά ρούχα από τους υπόλοιπους;
- Ακούστε τι μας είπε ο βιβλιοθηκάριος, όταν τον ρωτήσαμε.

Ο θαυμασμός της Δύσης προς τους αρχαίους Έλληνες είχε καλλιεργηθεί από την εποχή της Αναγέννησης. Οι ξένοι ταξιδιώτες επισκέπτονταν την Ελλάδα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Ενδιαφέρονταν για τα αρχαία μνημεία.

- Καλά, και ενδιαφέρονταν μόνο για τα αρχαία μνημεία;
- Όχι, Γιώργο! Ο βιβλιοθηκάριος είχε χρόνο και μας είπε πολλά πράγματα.
- Τι εννοείς, Τζακ; Για λέγε! Σε ακούμε!

Πολλοί από τους ξένους ταξιδιώτες ενδιαφέρονταν και για τους σκλαβωμένους Έλληνες. Καταλάβαιναν τις δύσκολες συνθήκες μέσα στις οποίες ζούσαν και τους συμπαθούσαν. Συμφωνούσαν με την απελευθέρωση των Ελλήνων. Και έκαναν γνωστή την Ελλάδα στην Ευρώπη και την Αμερική.

Στιγμές καθημερινής ζωής μιας οικογένειας.

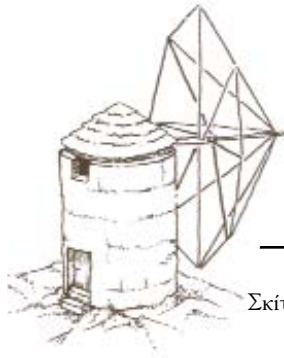
-Για δείτε! Ο βιβλιοθηκάριος μου έδωσε εικόνες και κείμενα ξένων περιηγητών, που έζησαν στην Ελλάδα. Τι λέτε; Να δούμε ποιες ήταν οι καθημερινές ασχολίες των ανθρώπων της εποχής που απεικονίζει ο πίνακας; Πώς ήταν τα ρούχα τους; Για να διαβάσουμε και τα παρακάτω κείμενα. Για τι μιλούν;

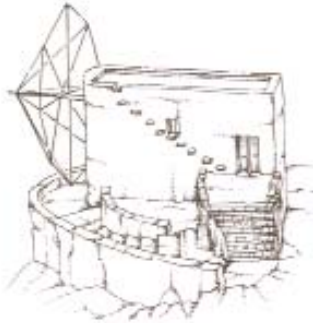
Η Πύλη του Ανδριανού και οι Στύλοι του Ολυμπίου Διός, βοσκοτόπια, στις αρχές του 19ου αιώνα.

Σκίτσο χειρόμυλου.

Σκίτσο ανεμόμυλου.

Σκίτσο ανεμόμυλου.

Κείμενα Περιηγητών

Το να έχουν ή να μην έχουν ψωμί σ'έναν τόπο ήταν ζήτημα σοδειάς*, αλλά και των διαθέσεων των Τούρκων, που, όταν χρειάζονταν τα σιτάρια, κρατούσαν για τον στρατό ή για εξαγωγή όλη τη συγκομιδή*. Έπειτα στα ορεινά χωριά και στα απομονωμένα* νησιά δύσκολα έφτανε το σιτάρι, ακόμα και γιατί το λήστευαν στον δρόμο. Απόμεναν το λιγοστό κριθάρι, τα καλαμπόκια και τα όσπρια για το φτωχικό ζύωμα του ψωμιού...

Κάθε σπίτι είχε τον χειρόμυλό του για το πρόχειρο αλεύρι, επειδή δεν ήταν εύκολο να περιμένουν πάντα τον μύλο (νερόμυλο ή ανεμόμυλο), να τους το ετοιμάσει.

Ο σπιτικός φούρνος ήταν μικρή πολυτέλεια. Οι πιο πολλοί ετοιμάζαν το ψωμί τους πάνω στο χώμα ή στη ζεστή πλάκα της εστίας, μια σταχτοκουλούρα* χωρίς προζύμι, που κάποτε η οικογένεια την έτρωγε μόνο με λίγες ελιές και κρεμμύδι.

Φτωχική πολυτέλεια ήταν το ζεστό κριθαρόψωμο, με λάδι και τυρί.

Κόττα ή πιτσούνια* με ρύζι, αβγά, τυρί, κρασί ήταν το νησιώτικο γεύμα φιλοξενίας, όπου γίνονταν και προπόσεις, αλλά δεν παρακάθονταν γυναίκες.

Στην Κρήτη πρόσφεραν για τους φιλοξενούμενους... ψητό γουρουνόπουλο, στη μέση του τραπέζιού, για να παίρνουν όλοι με τα χέρια, αλλά και αρνί,.. τυριά, ελιές και μέλι, και κρασί απ'όλα τα χρώματα.

*σοδειά=τα γεωργικά προϊόντα που παράγονται σε μια χρονιά.

*συγκομιδή=συγκέντρωση και αποθήκευση γεωργικών προϊόντων.

*απομονωμένα=μακριά από το κέντρο, χωρίς σύνδεση με το κέντρο.

*σταχτοκουλούρα=κουλούρα ψωμιού που έχει ψηθεί στη στάχτη.

*πιτσούνια=μικρά περιστέρια.

Ιστορία Ελληνικού Έθνους (ΙΕΕ), ΙΑ', σ. 278,
Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1970-1978.

- Εγώ λέω να αναζητήσουμε περισσότερα στοιχεία για τις διατροφικές τους συνήθειες!

-Βέβαια, παιδιά, όπως μας είπε ο βιβλιοθηκάριος, υπήρχαν και οι κατάλληλες συνθήκες, που βοήθησαν στη δημιουργία ενδιαφέροντος.
-Ποιες ήταν αυτές οι συνθήκες Αλεξάνδρα;

-Θέλετε να δούμε αν είχε ξεσπάσει κάποια Επανάσταση τον 18ο ή 19ο αιώνα και στην περιοχή που ζούμε σήμερα;

-Α! Ο βιβλιοθηκάριος μας έδωσε και κάποια κείμενα. Ένα από αυτά ήταν του Γάλλου λογοτέχνη Λαμαρτάν. Για διάβασε μας, Μαρία, τι γράφει;

-Με τι συνδέει ο Λαμαρτίνος την Ελληνική Επανάσταση; Μπορείτε να βρείτε άλλα κείμενα Φιλελλήνων, στα οποία περιγράφουν τον θαυμασμό τους για την Ελλάδα;
-Για να διαβάσουμε και το παρακάτω κείμενο του Γάλλου φιλέλληνα Φλωμπέρ. Σε ποιο γεγονός αναφέρεται;

Ο ρομαντισμός του 18ου αιώνα βοήθησε στην εξάπλωση του φιλελληνισμού. Οι οπαδοί του ρομαντισμού αναζητούσαν την περιπέτεια και είχαν φιλικά αισθήματα για τους ανθρώπους που είχαν βάσανα. Επιπλέον, τα συντηρητικά καθεστώτα στην Ευρώπη, μετά το 1815, άσκησαν πίεση και κυνήγησαν τις φιλελεύθερες ιδέες και τα επαναστατικά κινήματα. Η Ελληνική Επανάσταση αποτέλεσε μια μεγάλη ευκαιρία για να εκφραστούν οι νέες πολιτικές και κοινωνικές ιδέες.

Η Επανάσταση της νέας Ελλάδας δεν είναι ένα από τα πιο ωραία θεάματα που δόθηκαν προς ενατένιση* στον άνθρωπο; Όλα τα θαύματα του αρχαίου ηρωισμού, όλες οι αφοσιώσεις των πιο υπέροχων μαρτύρων ανακαινίζονται* κάθε μέρα εμπρός στα μάτια της Ευρώπης.

*ενατένιση= παρατήρηση, παρακολούθηση.

*ανακαινίζονται= παίρνουν νέα μορφή.

Αλφόνσος Λαμαρτίνος, *Nouvelles médiations poétiques*, Hachette, Paris 1924.

Τετάρτη 22 Ιανουαρίου 1851, επίσκεψη στον Κανάρη. Μικρό κίτρινο σπιτάκι μ' άσπρες κορνίζες γύρω από τα παράθυρα. Το εσωτερικό του πολύ καθαρό. Με δέχτηκε η κυρία Κανάρη, φορώντας ψαριανό κουστούμι... και βέλο... γελαστή περιποιοπτικιά, μιλάει δυνατά με φωνή διαπεραστική, γελάει πολύ... Σαλόني με έπιπλα από... καρυδιά. Επίπλωση σαλονιού γιατρού μικρής πολιτείας. Χρωματιστά ποτήρια πάνω σε κεντήματα με βελουδένια μπορντούρα. Γκραβούρες μοντέρνες στον τοίχο.

Μαρία Σκιαδαρέση, *Κωνσταντίνος Κανάρης*, Άμμος, Αθήνα 1997.

-Εντάξει, και τι άλλο έκαναν οι Φιλέλληνες εκτός από το να γράφουν ωραία κείμενα; Με ποιους άλλους τρόπους βοήθησαν την Ελληνική Επανάσταση;
-Δεν έγραφαν μόνο, Γιώργο.

Με την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης ιδρύθηκαν φιλελληνικές επιτροπές στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Σκοπός τους ήταν να φροντίσουν τους Έλληνες πρόσφυγες, να βοηθήσουν οικονομικά τους επαναστάτες, αλλά και να συμβάλουν στη μόρφωση των Ελλήνων. Επίσης, εθελοντές από την Ελβετία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, τη Ρωσία, αλλά και την Πολωνία, τη Σκανδιναβική χερσόνησο και τις Ηνωμένες Πολιτείες έφθασαν τα δύο πρώτα χρόνια της Επανάστασης για να αγωνισθούν στο πλευρό των Ελλήνων.

Ευρωπαίοι αξιωματικοί και Φιλέλληνες στην Ελλάδα.

Ένας Αμερικανός, ο Samuel Howe, γράφει στο ημερολόγιο του

-Για δείτε τι βρήκα; Είχαν έρθει και εθελοντές από την Αμερική για τον ελληνικό αγώνα. Για να δούμε πώς περιγράφει ένας Αμερικανός τη ζωή των ελλήνων στρατιωτών. Ήταν εύκολα τα πράγματα άραγε; Τι άλλες δυσκολίες θα μπορούσαν να έχουν;

Γρήγορα συνηθίζει κανείς στη ζωή του έλληνα στρατιώτη. Είναι τώρα δύο μήνες που δεν έβγαλα τα ρούχα μου τη νύχτα και που δεν είχα άλλο στρώμα εκτός από το πάτωμα και μια κουβέρτα· και όμως κοιμούμαι εξίσου βαθιά, όπως και σε πουπουλένιο στρώμα με καθαρά λινά σεντόνια, και το κεφάλι μου αισθάνεται εξίσου καλά, με μόνο το μαντίλι μου ανάμεσά του και σε μια ομαλή πέτρα, όπως και όταν ακουμπούσε σε πουπουλένια μαξιλάρια.

Απ. Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, τομ. Στ', σ. 1007, κ.ε., Θεσσαλονίκη 1961-1988.

Πιάτο με τον όρκο του Έλληνα.

Πιάτο με τον Μιαούλη που καταλαμβάνει ένα τούρκικο πλοίο.

Πιάτο με έρανο υπέρ των Ελλήνων.

Ξένοι πολιτικοί με φιλελληνικά αισθήματα προώθησαν το Ελληνικό Ζήτημα. Λογοτέχνες έγραψαν βιβλία, ποιήματα και άρθρα σε εφημερίδες. Ζωγράφοι εικονογράφησαν τους αγώνες του ελληνικού λαού. Ακόμη κυκλοφόρησαν και αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως πιάτα, βεντάλιες, κουτιά, σαπούνια και αρώματα με παραστάσεις σχετικές με τον ελληνικό αγώνα.

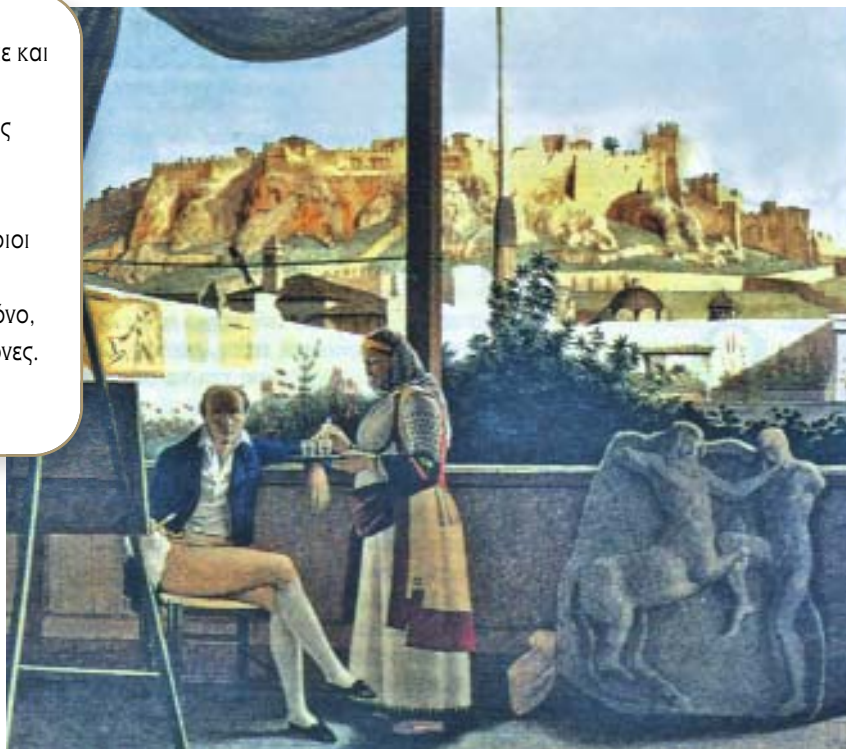
-Τι να έλεγε άραγε, παιδιά, ο λόρδος Βύρων στους Έλληνες;

Ο λόρδος Βύρων στο Μεσολόγγι.

Ο ερχομός του λόρδου Βύρωνα στη Ελλάδα αποτέλεσε σταθμό για τον φιλελληνισμό. Ο θάνατός του, από ελονοσία, στο Μεσολόγγι θεωρήθηκε σημαντικό πλήγμα για την Ελληνική Επανάσταση.

-Από αυτά, παιδιά, που σας είπε και σας έδειξε ο βιβλιοθηκάριος, καταλαβαίνω πως οι Φιλέλληνες βοήθησαν πάρα πολύ την επαναστατημένη χώρα μας.
-Αυτό είναι αλήθεια. Αλλά κάποιοι από αυτούς φαίνεται ότι δεν περιορίστηκαν στη βοήθεια μόνο, Μαρία. Για δείτε αυτές τις εικόνες. Τι παρατηρείτε;

Λουίς Φρανσουά Σεμπασιάν Φωβέλ, γάλλος λόγιος και ζωγράφος, πρόξενος της Γαλλίας στην Αθήνα. Συλλέκτης και πωλητής αρχαιοτήτων.

Ο Λουδοβίκος Α΄ της Βαυαρίας δέχεται αρχαιότητες.

Ο λόρδος Τόμας Μπρους Έλγιν.

Ο θαυμασμός για την ελληνική αρχαιότητα είχε και αρνητικές συνέπειες. Συχνά ξένοι ταξιδιώτες, λόγιοι αλλά και ηγεμόνες, μάζευαν αρχαία αντικείμενα για τις ιδιωτικές τους συλλογές ή τα μουσεία των χωρών τους, με τη δικαιολογία ότι τάχα θα έσωζαν τις αρχαιότητες. Οι Οθωμανοί δεν φρόντιζαν ιδιαίτερα τις ελληνικές αρχαιότητες. Οι Έλληνες προσπάθησαν ήδη πριν από την Επανάσταση να προστατέψουν όσο μπορούσαν τον αρχαιολογικό πλούτο της χώρας. Η ίδρυση, στα 1813, της «Φιλομούσου Εταιρείας» στην Αθήνα είχε σκοπό την προστασία των αρχαιοτήτων. Αμέσως μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, άνοιξε στην Αίγινα αρχαιολογικό μουσείο. Σημαντικές αρπαγές είχαν, όμως, ήδη γίνει. Πιο γνωστές έμειναν στην ιστορία η αρπαγή των γλυπτών του Παρθενώνα, από τον βρετανό λόρδο Έλγιν, στις αρχές του 19ου αιώνα και η αρπαγή της θεάς Αφροδίτης της Μήλου, από τον γάλλο κόμη Ντε Μαρσελλύς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μπορείτε να βρείτε ποια στάση κράτησε η χώρα που ζείτε σήμερα απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση; Αν ζούσατε τότε στη χώρα αυτήν τι θα κάνατε για το Ελληνικό Ζήτημα;

Μπορείτε να αναζητήσετε σε κάποιο βιβλίο ή στο διαδίκτυο τοπικές ενδυμασίες της εποχής;

Πού βρίσκονται σήμερα τα γλυπτά του Παρθενώνα που απέσπασε ο Έλγιν; Τι ξέρετε για την ιστορία τους;

Πού βρίσκεται η Αφροδίτη της Μήλου;

Διαβάστε, αν θέλετε, το βιβλίο του Νάνου Βαλαωρίτη, *Τα σπασμένα χέρια της Αφροδίτης της Μήλου*, Άγρα, Αθήνα 2002 και συζητείστε γύρω από την επιστροφή των αρχαιοτήτων στη χώρα όπου ανήκουν.

Δείτε την ταινία του Τζούλιαν Φαρίνο, *Λόρδος Βύρων*, και συζητήστε την στην τάξη. Διαβάστε τα ποιήματα του Άγγλου φιλέλληνα. Πώς περιγράφει την Ελλάδα;